

Rapport 1997:1

Drogvaneundersökning 1997

Fotomontage: Martin Ekström

Drogvanor hos unga

Resultatet av en enkätundersökning i årskurs 9 samt gymnasiets andra årskurs i Lund 1997.

LUND

Förord

Behovet av en återkommande drogundersökning specifikt för Lunds kommun aktualiserades efter skolöverläkaren Marianne Ehingers hälsoundersökning 1994. Siffrorna i denna undersökning visade på ett omfattande missbruk. CAN:s undersökningar har gett samma resultat. Likaså har Lund under många år beskrivits som en av de drogtätaste städerna i landet. Trots dessa undersökningar har vi i vårt samverkansarbete ändå haft svårt att enas om en gemensam bild över drogsituationen i kommunen.

Jörgen Larsson, Polisen och Karin Osbeck, Socialförvaltningen fick av Samrådsgruppen i december -96 i uppdrag att presentera ett underlag om drogsituationen i Lund. Underlaget har erhållits genom en enkätundersökning i åk 9 grundskolan och åk 2 gymnasiet.

Undersökningen - som utförts av Ola Jönsson med stöd av Hans-Martin Hansen (Länssamrådsgruppen-drogförebyggarna) - har resulterat i denna rapport, som vi hoppas skall kunna bli vårt gemensamma underlag för det fortsatta arbetet mot droger.

Resultatet av undersökningen visar på ett stort behov av uppföljning. Det är alltför många ungdomar som "testar" droger och alltför många som mera kontinuerligt använder droger. Detta i relation till hur skol- och arbetssituationen för ungdomarna ser ut ger anledning till oro inför framtiden.

Sammanfattning

Lund har beskrivits som narkotikatätt i jämförelse med övriga riket. Allt tyder på att det som sårar ut Lund är den goda tillgängligheten på droger - inte minst narkotika. Närheten till Danmark och den övriga kontinenten bör vara en väsentlig orsak till detta. Vad gäller narkotikamissbruk ligger Lund klart över riket som helhet, men vad gäller alkoholkonsumtion och rökning är brukarmönstren relativt likartade. Det förtjänas att understrykas att hasch/marijuanas dominans i Lund inte förekommer i lika hög grad i andra delar av landet. Framför allt slås man av hur lätt ungdomarna verkar ha att skaffa alkohol, narkotika och tobak - såväl på högstadiet som på gymnasiet. Föräldratoleransen är en faktor att väga in i ungdomarnas bruk. Undersökningen visar att en stor del av konsumtionen sker i hemmet. Man kan föra ett resonemang om dagens tonårsföräldrar har en mer tillåtande attityd till bl a alkoholbruk, måhända grundlagt i tidigare positiva drogupplevelser, än vad tidigare föräldragenerationer haft. På högstadiet har 15 % av pojkarna och 11 % av flickorna prövat narkotika - siffror som ökar betydligt på gymnasiet där 29 % av pojkarna och 16 % av flickorna prövat.

Det finns ett belagt samband mellan rökning, narkotikamissbruk och alkoholbruk. På gymnasiet har 78 % av dem som röker dagligen och samtidigt är högkonsumenter av sprit även använt narkotika. Omvänt är det relativt ovanligt att ickerökare i någon större utsträckning brukar narkotika.

Av erfarenhet vet vi att ungdomar dricker "funktionellt". Med andra ord - man dricker nästan alltid för att berusa sig. I detta syfte väljer man drycker som skall passa. I yngre åldrar kan detta betyda "fickvänliga" flaskor, i något äldre en väl synlig "sexpack" öl som skall öka ens status.

LUND

Metod

Undersökningen har genomförts som en totalundersökning bland samtliga elever i årskurs nio på högstadiet och årskurs två på gymnasiet bland samtliga skolor i Lunds kommun. Det är första gången en totalundersökning görs här. Dock skall tilläggas att Vårdgymnasiet inte tillfrågats i undersökningen. Just därför förtjänas det att understrykas vikten av att årskullarna följs kontinuerligt i undersökningar som denna. Då kan man nämligen se och utvärdera en utveckling - dagens niondeklassare kommer om två år att kunna tillfrågas som gymnasister. Undersökningen genomfördes under vecka 12 (17 - 21 mars) på samtliga skolor utom på Katedralskolan där undersökningen ägde rum under vecka 17 (21 - 25 april).

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) genomförde samtidigt sin årliga undersökning på högstadiet och de uttagna klasserna - åtta stycken - ansågs ej behöva delta i vår undersökning. Därför bör dessa klasser räknas in i bortfallet, som vad gäller högstadiet i övrigt inte kan anses vara särskilt stort. På gymnasiet har dock bortfallet i vissa fall bestått av hela klasser, vilket torde bero på kommunikationsmissar - med tiden bör sådant här lätt kunna överbryggas genom större rutin i att genomföra de praktiska momenten i undersökningen. Enkäterna skickades ut till skolorna i god tid, sorterade efter undervisningsgrupper. Lärarna ombesörjde att deras elever individuellt ifyllde enkäterna - 40 minuter var avsatt. Därefter lade eleverna sina ifyllda enkäter i utdelade kuvert som förslöts för att garantera anonymitet. Svarens tillförlitlighet torde vara hyfsat god. Detta kan man bygga på dels det faktum att enkäterna ifyllts individuellt och därefter lagts i anonyma kuvert, dels att uppenbart överdrivet ifyllda enkäter vid kodningen avskiljts för att skevheter i statistiken skall undvikas. Dock skall påpekas att den grafiska utformningen på frågorna 9 - 11 är felaktig - man har inte vetat hur man skulle fylla i enkäten här. Detta torde resultera i ett stort internt bortfall, vilket leder till att den verkliga alkoholkonsumtionen är högre än vad som framkommer. Detta till trots borgar metoden och enkätens utformning för en god statistisk tillförlitlighet. Men man bör ha i beaktande att det alltid finns ett metodproblem i att alltför högt redovisad konsumtion kan vara ett utslag av leklusta. Samtidigt förekommer också alltför lågt redovisad konsumtion.

Slutsatsen vad gäller metoden blir att materialet kan anses ha en god tillförlitlighet sett till genomförandet samt till att populationen är relativt stor - över 1 900 elever totalt.

Resultat

Resultaten kommer att redovisas i två sektioner - en omfattande högstadiet och en omfattande gymnasiet. Eftersom undersökningen omfattar lundaungdomar har enbart de med hemvist i Lunds kommun beaktats i denna framställning.

LUND

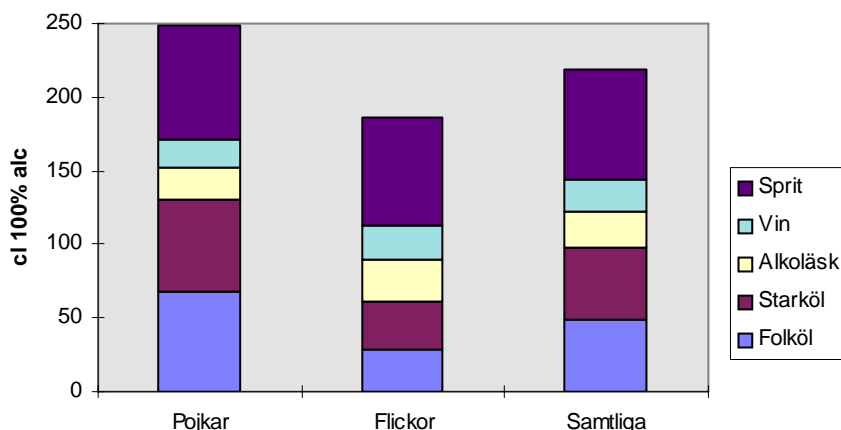
HÖGSTADIET

Antalet deltagare var totalt 686 elever - 363 pojkar och 323 flickor.

Alkoholkonsumtion

Vid uträknande av totalkonsumtionen av alkoholhaltiga drycker kommer höga siffror fram. Vi har omräknat konsumtionen till centiliter 100 %-ig alkohol per individ. Det visar sig att pojkarna har en konsumtion på 248,81 centiliter och flickorna en konsumtion på 185,79 centiliter ren alkohol per år. Könsskillnaderna är uppenbara. Särskilt vad gäller folköl och starköl ligger pojkarna högre i sin konsumtion än flickorna (se nedanstående diagram).

Olika dryckers del av totalkonsumtionen

Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit hembränd sprit?

Procentuellt efter kön.

	Pojkar	Flickor	Summa
Ja, en gång	1	0	0
Ja, 2 - 4 gånger	8	11	9
Ja, 5 - 10 gånger	6	11	8
Ja, 11 - 20 gånger	5	5	5
Ja, mer än 20 gånger	2	3	3
Nej, inte senaste 12 månaderna	1	2	2
Nej, aldrig	5	8	7
Summa	72	60	66
	100	100	100

Ovanstående tabell visar bl a att ungefär en tredjedel av ungdomarna åtminstone smakat hembränd sprit. De verkliga storförbrukarna - druckit mer än 20 gånger de senaste 12 månaderna - är få.

LUND

Berusing

Har du någon gång druckit så mycket alkohol att du känt dig berusad?

Procentuellt efter kön.

HAR DU VARIT BERUSAD	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	1	1	1
Nej	42	39	41
Ja	58	60	59
Summa	100	100	100

Hur mycket sprit dricker du ungefär vid samma tillfälle?

Procentuellt efter kön.

	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	2	2	2
Dricker ej sprit	33	31	32
2 - 6 cl	24	25	25
8 cl	11	14	12
18 cl/halv 37:a	11	13	12
37 cl/ 37:a	14	11	12
60 cl	4	2	3
75 cl/ 75:a	2	1	1
Summa	100	100	100

Denna tabell pekar bl a på att ungefär en tredjedel av ungdomarna inte dricker sprit alls. Mer än en fjärdedel dricker så pass mycket som en halv 37:a per tillfälle, eller mer. Detta visar på en viss polarisering i beteendena - vilket inte minst manifesterar sig i att många är bekymrade över att deras kamrater dricker för mycket (kommenteras längre fram).

Medelåldern vid första berusningstillfället - bland de som varit berusade - var för pojkarna 13,68 år och för flickorna 13,72 år, vilket ger en debutålder totalt på 13,7 år. Intressant att notera är att skillnaden mellan pojkarnas traditionellt högre debutålder och flickornas lägre är relativt hårfin. En slutsats som kan dras är att könsskillnaderna härvidlag är på väg att försvinna.

Ungefär en tredjedel av ungdomarna dricker sig berusade varje gång eller nästan varje gång. Pojkarna ligger något högre än flickorna.

LUND

Tillgängligheten

Anskaffningen av sprit verkar till stor del ske i en relativt liten krets. 40 % av pojkarna och 42 % av flickorna får tag i sprit av kamrater eller kamraters syskon, 25 % av pojkarna och 31 % av flickorna får tag på sprit av sina egna föräldrar, 2 % av pojkarna och 7 % av flickorna får tag på sprit av kamraters föräldrar. Siffrorna utgår från alla tillfrågade - alltså även de som inte dricker sprit alls. Över 70 % av ungdomarnas tillgänglighet till sprit kan alltså spåras till en krets väldigt nära ungdomarna. Intressant att notera är att flickorna tycks ha något lättare att skaffa sprit än pojkarna. Dessutom skall noteras att många ungdomar uppgivit att de kan skaffa sprit från flera olika håll. Vad gäller vin har 24 % av pojkarna och 30 % av flickorna fått det av kamrater eller kamraters syskon. Föräldrarna har försett 34 % av pojkarna och 43 % av flickorna, kamraters föräldrar 3 % av pojkarna och 8 % av flickorna. Även vad gäller starköl ordnas försörjningen i en nära krets - 31 % av pojkarna och 33 % av flickorna får starköl från kamrater eller kamraters syskon, 17 % av pojkarna och 27 % av flickorna från föräldrar samt 1 % av pojkarna och 5 % av flickorna från kamraters föräldrar.

Föräldrar

Föräldrarna spelar en viktig roll vid anskaffandet av öl, vin och sprit. De egna föräldrarna tillsammans med kamrater och kamraters syskon är de helt dominerande grupperna som förser ungdomarna.

Tänk på när du drack alkohol senast. Var någonstans var du?

Procentuellt efter kön.

	Pojkar	Flickor	Summa
Har aldrig druckit alkohol	14	11	13
Hemma	27	30	28
Hemma hos någon annan	39	43	41
Utomhus, gata, park, stranden, annan öppen plats	18	20	19
På bar eller pub	4	3	4
På disco	13	17	15
På en restaurang	0	0	0
Annan plats	10	7	8
Samtliga	100	100	100

Föräldrarnas centrala roll vid ungdomarnas drogbruk accentueras ytterligare av ovanstående tabell. Den pekar på att hemmet - antingen det egna eller kamraters hem - spelar en stor roll. Det är till stor del här som alkoholen konsumeras. Eftersom föräldrarna har ansvar för sina ungdomar - inte minst i hemmet - talar detta sitt tydliga språk.

På frågan om man tror att föräldrarna känner till att man använder alkohol svarade 28 % nej. Hela 49 % svarade att föräldrarna helt eller delvis känner till alkoholbruket. 22 % svarade att man inte använder alkohol. Detta betyder att av de ungdomar som använder alkohol känner föräldrarna i mycket hög grad till bruket. Flickorna ligger här något över pojkarna.

LUND

Endast 14 % av ungdomarna trodde att någon av deras föräldrar skulle skaffa dem och deras kamrater en flaska vin om de bad om det. Hela 55 % svarade nej på denna fråga. Man har alltså inte så stora förväntningar vad gäller att få hjälp med anskaffningen av föräldrarna. 30 % svarade att de inte visste.

Oron för sina kamraters drickande tycks vara allmänt utbredd. 44 % uppgav att några av deras kamrater dricker för mycket, 11 % att många gör det. 55 % ser alltså för mycket drickande bland sina jämnåriga. 44 % svarade nej på den här frågan - "har du några kamrater som du tycker dricker för mycket?" Fler flickor än pojkar uppgav att de hade "några" kamrater som dricker för mycket - 47 % mot 41 %.

Läkemedel

8 % uppger att de använt läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte. De preparat som använts är till stor del huvudvärkstabletter och smärtstillande preparat - alvedon, curadon, panodil m fl. Ganska få har alltså prövat dessa kombinationer, vilka f ö ej ger någon effekt. Ett par procent har använt Rohypnol.

Narkotika

Tillgängligheten

Har du någon gång haft möjlighet att pröva narkotika?

Procentuell fördelning efter kön.

Möjlnark	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar		1	1
Ja	40	40	40
Nej	59	59	59
Summa	100	100	100

Har du någon gång haft lust att pröva narkotika?

Procentuellt efter kön.

Lustnark	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar		1	0
Ja	17	20	18
Tveksam	14	14	14
Nej	69	67	68
Summa	100	100	100

Vet du någon som kan ge eller sälja narkotika till dig?

Procentuellt efter kön.

Ge eller sälja	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar		1	0
Nej	41	33	37
Ja, tror jag	32	36	34
Ja, är säker	26	30	28
Summa	100	100	100

LUND

Vilket eller vilka slags narkotika tror du att du skulle kunna få tag på?

Procentuellt efter kön.

	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	1	1	1
Tror inte jag kan få tag på narkotika	21	16	19
Hasch	57	54	55
Marijuana	52	47	50
Cannabisolja	15	6	11
Amfetamin	26	22	24
Brunt Heroin / Rökheroin	11	8	10
Vitt heroin	9	5	7
Morfin eller liknande	11	7	9
Metadon	6	5	5
Opium	10	6	8
Kokain	14	10	12
Crack	9	6	7
LSD	34	28	31
Ecstasy	34	27	31
Psilocybin eller liknande	2	1	2
Annan typ av narkotika	6	3	5
Vet ej	20	28	24
Samtliga	100	100	100

Som framgår verkar tillgängligheten vara god för ungdomarna. På ovanstående multisvarsfråga har många markerat nästan alla alternativ - man menar sig inte ha problem att anskaffa narkotika av varierande slag.

Narkotikaerfarenhet

På frågan om man någon gång använt narkotika svarade 15 % av pojkarna (55st) och 11 % av flickorna (36 st). 4 % av pojkarna och 3 % av flickorna uppgav att de fortfarande använder narkotika.

När man tittar på vilket eller vilka slags preparat man använt visar det sig att hasch och marijuana "håller ställningarna" - 13 % av pojkarna (46 st) och 7 % av flickorna (24 st) har använt hasch, 11 % av pojkarna (39 st) och 7 % av flickorna (21 st) har använt marijuana. Amfetamin finns fortfarande med - 2 % av pojkarna (8 st) och 1 % av flickorna (3 st) har använt detta. Intressant att notera är att ecstasy är jämförelsevis litet använt - av 2 % av pojkarna (6 st) och 2 % av flickorna (6 st). På CAN-undersökningen skedde ett bortfall. Egentligen är siffrorna ännu högre. Ecstasy får mycket utrymme i pressen, men hasch och marijuana kanske hade förtjänat mer uppmärksamhet än det får.

Det är 8 % av pojkarna och 3 % av flickorna som använt det mer än 5 gånger. Det förtjänar att nämnas att 84 % av pojkarna och 89 % av flickorna ej använt narkotika.

LUND

Hur har du skaffat narkotikan

Procentuellt efter kön bland dem som använt narkotika

	Pojkar	Flickor	Summa
Blivit bjuden av kamrater	51	64	56
Köpt av kamrater	58	36	50
Köpt av en okänd	11	14	12
Köpt av någon annan jag känner	11	11	11
Skaffat på annat sätt	13	8	11
Köpt av någon jag hört talas om men inte känner	9	8	9
Langat själv / Fått eller köpt för att sälja	6	8	7
Blivit bjuden av vuxen person	2	14	7
Blivit bjuden av äldre bror eller syster	2	3	2
Skaffat direkt från läkare	0	0	0

Var har du skaffat narkotikan

Procentuellt efter kön bland dem som använt narkotika

	Pojkar	Flickor	Summa
Lund	51	53	52
Köpenhamn/Danmark	40	44	42
Annat ställe	35	36	35
Skolans närhet	24	6	17
Malmö	18	11	15
I skolan eller på skolgården	18	6	13

Tobak

Röker du?

Procentuellt efter kön.

RÖKER DU	Pojkar	Flickor	Summa	
Ej svar		1	0	1
Ja	15	27	21	
Nej, har slutat	9	6	7	
Nej, har bara provat	36	35	36	
Nej, har aldrig rökt	39	33	36	
Summa	100	100	100	

Man ser här hur en stor andel av eleverna antingen har provat att röka eller fortfarande röker - 60 % av pojkarna och 68 % av flickorna. Notabelt är också hur mycket fler flickor än pojkar det är som röker - 27 % mot 15 %.

Hur ofta röker du? Andel bland dem som svarat att de röker.

Procentuellt efter kön.

HUR OFTA RÖKER DU	Pojkar	Flickor	Summa	
Ej svar		7	12	10
Varje dag	57	51	53	
Nästan varje dag	4	9	7	
Bara vid veckosluten	15	12	13	
Bara när jag är på fest	17	17	17	
Nästan aldrig	0	0	0	
Summa	100	100	100	

LUND

Särskilt anmärkningsvärt är att 61 % av pojkarna och 60 % av flickorna som röker säger att de röker varje dag eller nästan varje dag. Redan vid den här åldern finns det alltså gott om vanerökare.

Hur mycket röker du ?

Procentuellt efter kön bland de som röker dagligen.

HUR MYCKET RÖKER DU	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar		0	0
Mer än 20 cigaretter/dag	3	2	3
17-20 cigaretter/dag	16	2	8
11-16 cigaretter/dag	19	23	21
7-10 cigaretter/dag	32	16	23
3-6 cigaretter/dag	23	48	37
1-2 cigaretter/dag	7	9	8
Röker inte cigaretter	0	0	0
Summa	100	100	100

Ett visst mönster utkristalliserar sig här. Flickorna röker visserligen i högre grad än pojkarna, men när de röker så röker de färre cigaretter dagligen än pojkarna - 48 % av flickorna men bara 23 % av pojkarna röker 3-6 cigaretter per dag. Däremot röker 16 % av pojkarna men bara 2 % av flickorna 17-20 cigaretter per dag.

Känner dina föräldrar till att du röker? Andel bland de som röker.

Procentuellt efter kön.

Vetförrok	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar		9	15
Ja	50	28	36
Nej	17	35	28
Jag vet inte	24	23	23
Summa	100	100	100

I denna tabell ser man återigen skiftande könsmonster. Väsentligt mindre antal flickor än pojkar - 28 % mot 50 % - uppger att föräldrarna känner till att man röker. Likaså uppger fler flickor än pojkar att föräldrarna inte känner till ungdomarnas rökning - 35 % mot 17 %.

Snusar du ?

Procentuellt efter kön

SNUSAR DU	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar		1	1
Nej, har aldrig snusat	59	79	69
Nej, har bara provat	33	20	27
Nej, har slutat	1	0	1
Ja, mindre än 1 dosa/vecka	3	1	2
Ja, 1 dosa/vecka	1	0	0
Ja, 2 dosor/vecka	1	0	0
Ja, 3 dosor/vecka	0	0	0
Ja, 4 eller fler dosor/vecka	0	0	0
Summa	100	100	100

LUND

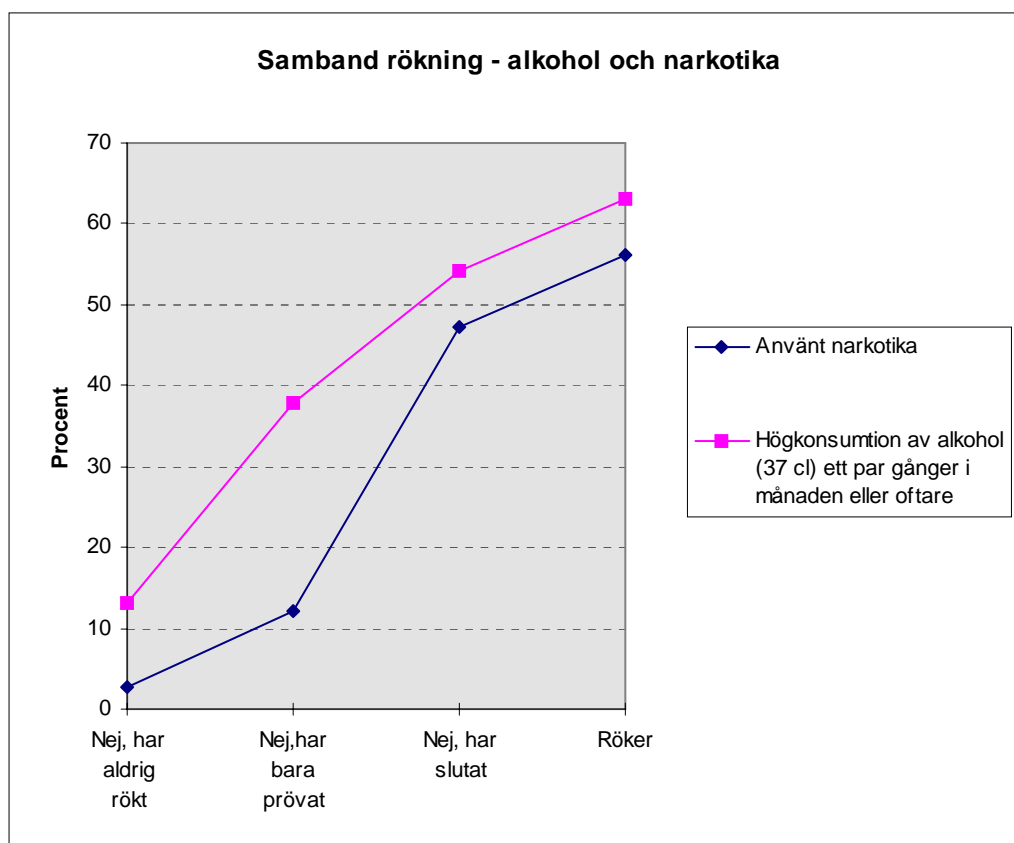
Känner dina föräldrar till att du snusar ?

Procentuellt efter kön bland de som snusar.

Vet försnus	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	6	0	5
Ja	44	0	40
Nej	39	100	45
Jag vet inte	11	0	10
Summa	100	100	100

Snusandet ligger lägre än rökningen. Fortfarande är det pojkarna som drar upp statistiken - de snusar i långt högre grad än flickorna.

Samband mellan olika droger

Som ovanstående diagram visar så finns det ett starkt samband mellan rökning, alkohol och narkotika. Sannolikheten att en person som aldrig rökt skulle bruka narkotika är lågt. Vi ser alltså ett samband där de olika drogbruken verkar "föda" varandra. Kurvorna över högt konsumtion av alkohol och narkotikabruk följs väl åt, tillsammans med erfarenhet eller bruk av tobak.

LUND

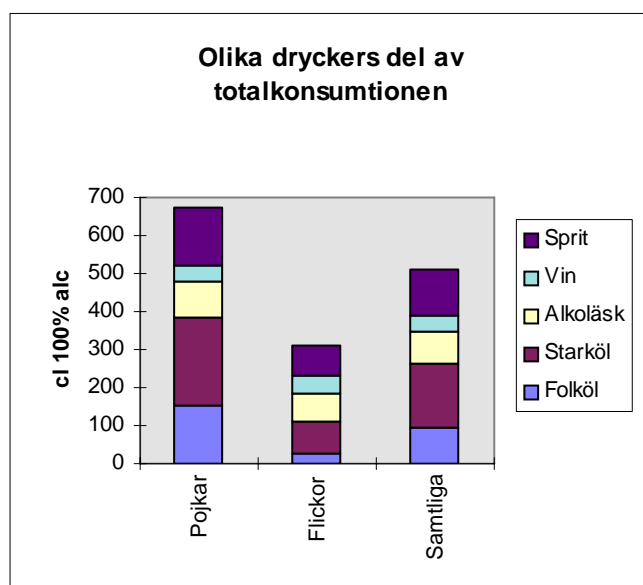

GYMNASIET

Det var 408 pojkar och 345 flickor med hemvist i Lunds kommun, sammanlagt 754 personer, som deltog i undersökningen (1 enkät hade ej markerat kön).

Alkoholkonsumtion

Uttryckt i centiliter ren alkohol ligger pojkarnas medelkonsumtion på 673,82 centiliter och flickornas på 309,32 centiliter per år. Pojkarnas konsumtion är alltså mer än dubbelt så hög som flickornas. Deras konsumtion av folköl är mer än sex gånger så hög som flickornas och konsumtionen av starköl är nästan tre gånger så hög som flickornas. Endast vad gäller konsumtion av vin ligger flickorna något högre i konsumtionen.

Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit hembränd sprit?

Procentuellt efter kön.

	Pojkar	Flickor	Summa
Ja, en gång	12	10	11
Ja, 2 - 4 gånger	16	13	15
Ja, 5 - 10 gånger	9	6	8
Ja, 11 - 20 gånger	4	3	4
Ja, mer än 20 gånger	4	3	4
Nej, inte senaste 12 månaderna	15	19	17
Nej, aldrig	40	46	42
Summa	100	100	100

Intressant att se är att endast en minoritet - 40 % av pojkarna och 46 % av flickorna - aldrig har druckit hembränd sprit. Acceptansen att använda sig av illegalt tillverkad sprit tycks därmed vara hög. Dock visar siffermaterialet att endast 17 % av pojkarna och 12 % av

LUND

flickorna har druckit hembränd sprit mer än fem gånger det senaste året. Konsumtionen verkar ha karaktären av "testande" för det stora flertalet.

Berusning

Har du någon gång druckit så mycket alkohol att du känt dig berusad?

Procentuellt efter kön.

HAR DU VARIT BERUSAD	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	0	0	0
Nej	13	14	14
Ja	86	85	86
Summa	100	100	100

Skillnaden mot högstadieungdomarna är stor. Nu har väldigt många alkoholdebuterat och man torde kunna utgå ifrån att de som svarat nej på frågan om man druckit så mycket alkohol att man känt sig berusad kommer att fortsätta vara väldigt måttliga konsumenter även framgent.

Medelålder vid första berusningstillfället - bland de som varit berusade - var för pojkar 14,27 år och för flickor 14,66 år, vilket ger en debutålder totalt på 14,46 år.

Hur mycket sprit dricker du ungefär vid samma tillfälle?

Procentuellt efter kön.

	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	1	1	1
Dr ej sprit	13	12	12
2 -6 cl	15	30	26
8 - 12 cl	16	24	19
18 cl/halv 37:a	13	19	16
37 cl/ 37:a	32	14	23
60 cl	8	1	4
75 cl/ 75:a	1	0	1
Summa	100	100	100

Här ser vi en skillnad i könsmönstret. Hos pojkarna ligger tyngdpunkten av konsumtionen på 18 centiliter sprit eller mer vid varje tillfälle - 54 %. Flickorna däremot dricker mindre mängder per tillfälle - 54 % dricker 12 centiliter sprit eller mindre per tillfälle.

Tillgängligheten

Det är en krets som står ungdomarna nära som står för en stor del av leveranserna av spriten. Föräldrar och kamrater eller kamraters föräldrar utgör de största grupperna. 25 % av pojkarna och 26 % av flickorna uppgav att de drack alkohol senast på en bar eller pub, 16 % respektive 24 % på disco. Detta visar att ungdomars kultur inte är att gå ut för att äta utan istället för att dricka alkoholhaltiga drycker på pub eller bar, utan samband med matförtäring.

LUND

Föräldrar

Tänk på när du drack alkohol senast. Var någonstans var du?

Procentuellt efter kön.

Varalk	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	0	0	0
Har aldrig druckit alkohol	5	3	4
Hemma	22	21	21
Hemma hos någon annan	50	49	50
Utomhus, gata, park, stranden, annan öppen plats	12	7	10
På bar eller pub	25	26	25
På disco	16	24	20
På en restaurang	1	2	2
Annan plats	9	11	9
Samtliga	100	100	100

Mönstret vid konsumtionen är att man till mycket stor del var antingen hemma eller hemma hos någon annan när man konsumerade alkohol - 71 % av samtliga har uppgivit dessa som konsumtionsställen i sina enkäter.

På frågan om man tror att föräldrarna känner till att man använder alkohol uppger 86 % av pojkarna och 85 % av flickorna att föräldrarna känner till detta helt eller delvis. Dock är det endast 22 % av pojkarna och 20 % av flickorna som anser att föräldrarna känner till allt de dricker.

En optimistisk syn på tillgängligheten visar svaren på frågan om man tror att föräldrarna skulle skaffa en flaska vin om man skulle vilja dela den med kamrater. 40 % av pojkarna och 51 % av flickorna svarade ja på frågan. Könsskillnaden är intressant - flickors tidigare mognad avsätter sig kanske i bra förtroende hos föräldragenerationen.

Det finns en oro för sin nära omgivning - kamraterna - som är påfallande. 39 % av pojkarna och 48 % av flickorna uppger att man har några kamrater som man tycker dricker för mycket. 11 % av pojkarna och 7 % av flickorna uppger att man har många kamrater som man tycker dricker för mycket. Över hälften ser alltså oroande tecken i sin nära omgivning.

Läkemedel

11 % av pojkarna och 12 % av flickorna har använt läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte. Detta innebär att en förhållandevis stor andel av dem som dricker överhuvudtaget åtminstone provat på denna kombinerade berusningsform - som till stor del är en myt vad gäller effekten. Ett par procent av ungdomarna har använt preparat som ger effekt.

LUND

Narkotika

Tillgängligheten

Har du någon gång haft möjlighet att pröva narkotika?

Procentuell fördelning efter kön.

Möjlighar	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	0	0	0
Ja	61	53	57
Nej	39	46	42
Summa	100	100	100

Har du någon gång haft lust att pröva narkotika?

Procentuellt efter kön.

Lustnark	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	0	0	0
Ja	31	26	28
Tveksam	13	12	13
Nej	55	62	59
Summa	100	100	100

En stor del av ungdomarna uppger att de haft möjlighet att prova narkotika. Men bara ungefär hälften av de som haft möjlighet uppger att de haft lust att göra det, med reservation för de tveksamma.

Vet du någon som kan ge eller sälja narkotika till dig?

Procentuellt efter kön.

Ge eller sälja	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	0	1	0
Nej	27	32	30
Ja, tror jag	28	37	32
Ja, är säker	44	31	38

Tillgängligheten till narkotika är god - det visar ovanstående tabell. 70 % av alla antingen tror eller är säkra på att man vet någon som kan ge eller sälja narkotika till sig - något fler pojkar än flickor.

LUND

Vilket eller vilka slags narkotika tror du att du skulle kunna få tag på?

Procentuellt efter kön.

Narktag	Pojkar	Flickor	Summa
Tror inte jag kan få tag på narkotika	12	13	12
Hasch	71	60	66
Marijuana	66	52	59
Cannabisolja	17	6	12
Amfetamin	39	26	33
Brunt Heroin / Rökheroin	20	11	16
Vitt heroin	12	6	9
Morfin eller liknande	14	8	11
Metadon	9	5	7
Opium	12	4	8
Kokain	18	10	14
Crack	10	7	9
LSD	40	29	35
Ecstasy	41	31	36
Psilocybin eller liknande	4	2	3
Annan typ av narkotika	5	2	4
Vet ej	15	24	19
Samtliga	100	100	100

Liksom att tillgängligheten är god så verkar tillgången på olika preparat vara mycket god. Ovanstående tabell ger en provkarta på snart sagt allt som finns för pengar. Många av ungdomarna har på denna multisvarsfråga kryssat för nästan alla preparat som nämns.

Narkotikaerfarenhet

På frågan ”har du någon gång använt narkotika?” svarade hela 29 % av pojkarna (130 st) och 16 % av flickorna (62 st) ja - en mycket markant skillnad. 7 % av pojkarna och 3 % av flickorna uppgav att de fortfarande använder narkotika. Pojkarna ligger alltså väsentligt sämre till när det gäller narkotikabruk.

26 % av pojkarna (120 st) och 12 % av flickorna (48 st) har använt hasch. Motsvarande siffror för marijuana är 22 % (99 st) respektive 12 % (48 st). Ecstasy har använts av 4 % av pojkarna (17 st) och 2 % av flickorna (5 st). Amfetaminanvändningen ligger på 6 % (27 st) respektive 2 % (5 st). Detta visar att hasch och marijuana håller ställningarna som dominerande preparat vid narkotikabruk. Ecstasy används inte fullt så mycket som media-bevakningen måhända ger intryck av.

16 % av pojkarna och 7 % av flickorna har använt hasch/marijuana fem eller fler gånger. I sammanhanget är det viktigt att notera att en stor majoritet av ungdomarna inte har använt dessa droger över huvud taget.

LUND

Hur har du skaffat narkotikan

Procentuellt efter kön bland dem som använt narkotika

	Pojkar	Flickor	Summa
Blivit bjuden av kamrater	60	66	62
Köpt av kamrater	50	36	45
Köpt av någon annan jag känner	26	19	23
Köpt av en okänd	20	12	18
Skaffat på annat sätt	13	13	14
Langat själv / Fått eller köpt för att sälja	15	5	12
Blivit bjuden av vuxen person	11	12	12
Köpt av någon jag hört talas om men inte känner	13	4	10
Blivit bjuden av äldre bror eller syster	5	2	4
Skaffat direkt från läkare	0	1	0

Den nära kretsen betyder mycket för anskaffningen av narkotikan. Kamrater eller andra man känner väl dominerar. Över 40 % av pojkarna och 20 % av flickorna hämtar sin narkotika i denna krets. Könsskillnaden är här ganska markant, flickornas siffror är lägre.

Var har du skaffat narkotikan

Procentuellt efter kön bland dem som använt narkotika

	Pojkar	Flickor	Summa
Lund	55	51	54
Köpenhamn/Danmark	47	39	44
Annat ställe	33	36	34
I skolan eller på skolgården	17	11	15
Malmö	15	13	14
Skolans närhet	9	4	7

Närheten till Danmark talar sitt tydliga språk. Men särskilt pojkarna kan sköta anskaffningen i sin hemstad till stor del. Detta synes hänga ihop med att tillgängligheten är förhållandevis hög.

Rökning

Röker du?

Procentuellt efter kön.

RÖKER DU	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	1	0	1
Ja	26	31	28
Nej, har slutat	13	6	10
Nej, har bara prövat	33	33	33
Nej, har aldrig rökt	27	30	28
Summa	100	100	100

Endast en minoritet av eleverna har aldrig rökt. Hela 59 % av pojkarna och 64 % av flickorna har prövat att röka eller röker fortfarande. Flickorna röker i något större utsträckning än pojkarna.

LUND

Hur ofta röker du? Andel bland dem som svarat att de röker.

Procentuellt efter kön.

HUR OFTA RÖKER DU	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	2	2	2
Varje dag	61	60	61
Nästan varje dag	11	7	9
Bara vid veckosluten	11	7	9
Bara när jag är på fest	16	19	18
Nästan aldrig	0	4	2
Summa	100	100	100

Bland dem som röker har vanorna rotats på allvar på gymnasiet. 73 % av pojkarna och 67 % av flickorna röker varje dag eller nästan varje dag. Pojkarna ligger klart högre här- flickorna har en något mindre konsumtion, de har uppgivit feströkning i 19 % av fallen mot 16 % för pojkarna.

Hur mycket röker du?

Procentuellt efter kön bland de som röker dagligen.

HUR MYCKET RÖKER DU	Pojkar	Flickor	Summa
Ej svar	2	2	2
Mer än 20 cigaretter/dag	3	5	4
17-20 cigaretter/dag	16	9	12
11-16 cigaretter/dag	19	25	22
7-10 cigaretter/dag	31	37	34
3-6 cigaretter/dag	22	17	19
1-2 cigaretter/dag	8	6	7
Röker inte cigaretter	0	0	0
Summa	100	100	100

Tyngdpunkten i konsumtionen ligger på att röka mellan sju och sexton cigaretter per dag - detta gör 50 % av pojkarna och 62 % av flickorna.

Skillnader mellan pojkar och flickor i drogvanor

Den traditionella bilden har varit att flickor är mer ”ordentliga” än pojkar och följaktligen brukar droger i mindre utsträckning än pojkar. Vad gäller totalkonsumtionen av alkohol verkar denna bild stå sig, pojkarnas konsumtion är väsentligt mycket högre än flickornas. Bilden är dock inte helt entydig. Flickor röker överlag mer än pojkar. Flickor brukar narkotika, men fortfarande i något mindre grad än pojkar. Som en sammanfattning kan sägas, sett i ett längre perspektiv, att flickorna helt visst anammat även de sämre sidorna hos pojkarna. En årligt återkommande studie skulle på ett mycket intressant sätt kunna undersöka om trenden av utjämning i drogbruket fortsätter.